cum antedicto sanguinis vase; ac corpus itidem alterius pueruli annorum quinque, nomine Decentii, cui idem vas pro signo appositum erat. Quæ quidem exempla satis nobis videntur ad ostendendum, ecclesiam Christi semper habuisse veros martyres etiam infantes in
41 odium christianæ religionis occisos. Atque hinc facile patet, recte sentire Theologos, qui in parvulis martyrium baptismum supplere asserunt, ac peculiarem quoque gratiam conferre; cum ex dictis constet, ecclesiam agnovisse semper martyres etiam solo opere, & non voluntate; atque in hujusmodi martyrio vim quamdam ex Christi favore credidisse, qua etiam isti pueruli sanctificari, & Martyrum gloria condecorari possent.

42 Hujusmodi Martyres *solo opere, & non voluntate*, in quatuor classes distinguit Benedictus XIV. in supra
43 citata ad clarissimum Præsulem Veterani epistola. In prima classe reponit illos, qui à remotioribus seculis in universa ecclesia publicum cultum obtinent. Qua quidem in classe soli Innocentes pueri ab Herode occisi reponi possunt; cum de nullo alio constet in universa ecclesia à remotioribus seculis publicum cultum obtinere.
44 In secunda classe pueros statuit in odium Christi fidei occisos, qui ab immemorabili tempore in aliqua civitate, aut diœcesi publicum cultum habent, scientia, tolerantia, ac etiam expressa Ordinariorum approbatione commendatum; atque ad hos referri posse existimat plures, ac plures alios, quorum vel mentio occurrit in annalibus, & ecclesiasticis monumentis, vel certe nomi-
45 na in martyrologio Romano rescripta sunt. In tertia classe pueri illi reponuntur, quorum corpora cum nominibus, & signis supra indicatis, in cœmeteriis inventa sunt, quorum deinceps reliquiæ in aliquibus ecclesiis
46 publicæ venerationi expositæ fuerunt. In quarta denique classe ii continendi erunt, quibus vita in odium Christi sublata fuit, quorum cultus via ordinaria Beatificationis, aut Canonizationis promovetur apud Apostolicam Sedem, ad quam unice spectat post decretum Alexandri III. permittere, decernere, & approbare cultum Sanctorum in particularibus locis, & in unaquaque mun-
47 di diœcesi. Semper enim ad Apostolicam Sedem pertinuit decernere publicum cultum alicui Sancto pro universa ecclesia, illumque præcipere; ac sine istius approbatione, nullus Sancti cultus ab una ad omnes alias diœceses extensus est, atque universim præceptus; & in hoc
48 Sanctorum canonizatio consistit. Sed post Alexandri decretum etiam concessio expresse permissionis cultus in aliqua civitate, aut diœcesi in honorem alicujus Confessoris, aut Martyris, Apostolicæ Sedis auctoritate fieri debet; hæc vero permissio *Servi Dei Beatificatio* appe-
49 llatur. Ad hanc classem spectant Beati duo Pueri à Judæis in odium christianæ fidei occisi, Simon, scilicet, de Tridentino, anno 1475. interfectus, & Andræas de Pago, cujus martyrium contigit anno 1462. Num expediat hujusmodi pueris permittere, ut post Beatificationem etiam decernatur publicus Canonizationis cultus, vide supra citatam Benedicti XIV. epistolam.

50 Unum in præsentia animadvertendum duxi, parvulis scilicet pro Christo occisis, non respondere in cœlis *Aureolam* quæ juxta Theologos in gloria quadam accidentali constitit, in illa lætitia posita, quam Beati Martyres experiuntur, dum victoriam cogitant, quam pro Christo dimicando reportarunt: "Innocentes, inquit S. Thomas »*in* 4. *dist.* 49. *quæst.* 5. *art.* 3. *quæst.* 2. ad duodeci»mum, sicut non pertingunt ad perfectam rationem »martyrii, sed aliquid martyrii habent ex hoc quod pas»si sunt pro Christo, ita etiam aureolam, non quidem »secundum perfectam rationem, sed secundum aliquam »participationem, in quantum scilicet gaudent se in »obsequium Christi occisos esse, ut dictum est de pue»ris baptizatis, quod habebunt aliquod gaudium de in»nocentia, & carnis integritate:" iis cohærentia habet Eminentissimus Cardinalis Capisucchi in suis controversiis Theologicis *de martyrio quæst.* 2. §. 26. "In quibus »cum aureolo sit præmium à Deo beatis concessum in»tuitu egregiorum operum, quæ ipsi pro Deo in terris »patrarunt, ac proinde sit præmium respondens operi»bus; evidens est, sanctos Innocentes, & alios parvulos »pro Christo ante usum rationis occisos, aureola non »gaudere martyrii."

Etsi mors in odium Christi parvulis illata semper in 51
Ecclesia veluti quoddam martyrium habita est, atque adeo ex divina quadam dispositione peculiaris gratiæ productiva; tamen censura digni dici non possunt à priva- 52
tis viri Theologi illi, qui de salute dubitant parvulorum, quos hac de causa Infideles interfecerint priusquam nati essent, aut antequam baptismum suscepissent. Ecclesia 53
enim numquam antiquos illos Theologos damnavit, qui peculiare hujus gratiæ privilegium ad solos Bethlehemiticos pueros restrinxere, qui inter hos solos circumcisos salvos prædicarunt; & qui acceleratum iis fuisse dixerant rationis lumen, ut ex libera acceptatione mortis pro Christo gratiam consequerentur martyrii; horum enim opiniones numquam ecclesia proscripsit. Ac multo minus 54
reprehendi ii Theologi possunt, qui negant salvos, ac proinde Martyres esse pueros in materno utero inclusos, de quorum occisione nequidem cogitarunt infideles illi, qui in odium Christi matres interficere, qui de occidendo filio in ejus utero incluso umquam cogitaverint; cum in iis voluntas quoque Tyranni desit saltem directa occidendi puerum pro Christo, quandoque præsumi etiam possit voluntatem habuisse hos non occidendi.

Restat ut nonnulla dicamus de pluralitate Martyrum 55
priorum ecclesiæ seculorum. Huic controversiæ occasionem dedit Dodwellus, qui in suis dissertationibus Cyprianicis de paucitate Martyrum priorum ecclesiæ secu-
lorum disputavit. Hujus autem viri temeritatem demons- 56
trarunt plures eruditi Catholici viri, scilicet Theodoricus Ruinartius in opere hac de re contra Dodwellum scriptor Josephus Augustinus Orsi celeberrimus Ordinis Prædicatorum Theologus, & postea S. R. E. Cardinalis; ex eadem quoque Prædicatorum Familia Martyrum pluralitatem vindicavit Clarissimus Ansaldi, egregius ætatis nostræ in Universitate Taurinensi Theologus; & aliis missis
eruditis D. Gerardus Castelli Canonicus Ordinis S. Cru- 57
cis in controversiis ecclesiastico-historicis; ii enim innumerabilem Martyrum multitudinem fuisse ostendunt in Christi ecclesia primorum seculorum, tum singulas numerando persecutiones, tum ex Eusebio Cæsariensi *lib.* 6. *Hist. Ecclesiast. in quo cap.* 6. 23. innumerabiles Phrygiæ Martyres recenset, *& cap.* 8. *prope infinitos* in Ægypto Martyres obiisse scribit, tum ex Prudentio, qui Martyrum numerum sub solo Diocletiano incredibilem fuisse ce ibit; tum denique ex omnibus fere SS. Patribus II. III. & I. etiam seculi, qui sine numero obiisse ecclesiæ Martyres scripserunt; Scilicet S. Iræneus circa medium II. seculi *lib.* 4. adversus hæreses *cap.* 64. *Ecclesia*, inquit, *in omnino loco ob eam, quam habet, dilectionem, multitudinem Martyrum in omni tempore præmittit ad Patrem.* Clemens Alexandrinus circa finem ejusdem seculi *lib.* 2. Stromatum ait: *Nobis autem sunt quotidie Martyrum fontes, qui nostris spectantur oculis, qui torrentur, & capite truncantur.* S. Cyprianus circa medium III. seculi de exhortatione ad mart. *cap.* 11. scribit: "Numerari »non possunt Martyres Christiani; quod si tantus osten»ditur, & probatur Martyrum numerus, nemo difficile, »vel arduum putet esse Martyrem fieri, quando videt »Christianorum Martyrum populum non posse numera»ri." Similia leguntur apud omnes Apologistas religionis christianæ; apud Lactantium in lib. de mortibus Persecutorum; apud Eusebium, & alios antiquos historicos ecclesiasticos; apud Ambrosium, Augustinum, aliosque antiquos Patres; quod sic indicasse sufficiat, ut Lectoribus pateat, quanta fuerit hæretici Dodwelli temeritas, qui adversus tot luculentissima testimonia de Martyrum paucitate ausus sit disputare.

MATER.

SUMMARIUM.

1 *Mater prægnans in periculo vitæ, quod nequit aliter evitare, potest sumere medicamenta ordinata directe ad ipsius salutem, quamvis indirecte possint tendere ad fœtus nondum animati interitum.*
2 *Non potest tamen mater prægnans in tali periculo ob tuendam sanitatem sumere medicamenta ex se, & directe tendentia ad interitum fœtus, quamvis nondum animati.*
3 *Si medicamentum, seu remedium æque tendat ad sanitatem matris, ac ad interitum fœtus nondum animati, potest mater probabilius illud licite sumere.*
4 *Quando fœtus est jam animatus, certum est, quod non potest mater pro salvanda propria vita licite sumere medicamenta, seu remedia de se directe & primaria tendentia ad interitum ipsius fœtus animati.*
5 *Nec etiam potest mater licite sumere talia remedia in casu, quod dubitetur, an de facto sit fœtus animatus.*
6 *In casu autem, quo medicamenta, seu remedia adhibenda æque efficaciter tendant ad sanitatem matris, & interitum fœtus animati alioquin desperati, poterit mater probabilius licite ea sumere.*
7 *Quidquid negent aliqui.*
8 *Dato, quod certo, vel probabili Medicorum judicio mater simul cum fœtu animato ante partum moritura sit, & adhibitis remediis spes sit, quod saltem mater servari possit, tunc licite potest mater adhibere remedia per se directa, & efficacia ad suam sanitatem, quamvis inde per accidens contingat fœtus enecari.*
9 *Extante vero spe quod proles possit in lucem viva prodire, & baptizari, tenetur mater abstinere ab hujusmodi remediis & postponere propriam vitam corporalem saluti æternæ prolis.*
10 *Fœtus quando animetur.*
11 *Alia*, remissive.
12 *An mater teneatur permittere sectionem, ut baptizetur puer, aliàs moriturus sine Baptismo.*
13 *Mater prægnans crebras, & numerosas choreas ducens cum agitatione, ob periculum, in quod injicit se ipsam, & fœtum, regulariter non eximitur à peccato gravi.*
14 *Mater tenetur alere filios primo triennio.*
15 *Alia quoad hæc*, remissive.
16 *Mater, & nutrix, quæ sine debita cautela infantem tenellum retinent noctu in lecto, in quo ipsæ cubant, sive æquatur suffocatio, sive non, ordinarie peccant graviter.*
17 *Possunt tamen dari casus, in quibus mater, & nutrix excusentur à culpa gravi, & etiam aliquando à veniali, & assignantur.*
18 *Mater suffocans, seu occidens filium, de rigore privilegio immunitatis gaudere debet.*
19 *Mater prætensa rea Infanticidii extracta ab hospitali ad formam Bullæ, gaudet immunitate, adeoque est restituenda dicto loco immuni.*
20 *Matricida extractus ab Ecclesia gaudere debet immunitate Ecclesiastica. Cavendum tamen est, ne in his tribus ultimis casibus interveniat casus præmeditatus, ob quem rei homicidii privantur immunitate ex novissima constitut. Benedict. XIII. relata sub verb. Immunitas:: Et ex alia novissima constitutione Benedict. XIV. allata in supplem. ad dict. verb. Immunitas::*
21 *Matris mœstitia est filius stultus.*
22 *Matris maledictio eradicat fundamenta.*
23 *Addit. inseruntur, ad num.* 44.

1 Mater prægnans in periculo vitæ, quod nequit aliter evitare, potest sumere medicamenta ordinata directe ad ipsius salutem, quamvis indirecte possint tendere ad fœtus nondum animati interitum. *Communis*, cum S. Antonino 3. *part. tit.* 7. *cap.* 2. §. 5. Diana *part.* 7. *tract.* 5. *resolut.* 34. Bossio *tract. de effect. matrim. cap.* 9. *num.* 80. Card. de Lugo *tom.* 1. *disp.* 10. *num.* 132. & aliis passim. Eadem est ratio quoad hoc de expulsione seminis, & fœtus nondum animati; unde sicuti licite sumuntur medicamenta directe ordinata ad sanitatem, quamvis ex iis sequi possit seminis effussio, seu pollutio omnino præter intentionem, & consensum, ita licite possunt sumi medicamenta directe ordinata ad salutem matris prægnantis, quamvis indirecte omnino præter intentionem ex iis sequi possit fœtus non animati interitus.

Non potest tamen mater prægnans in tali periculo 2
ob tuendam sanitatem sumere medicamenta ex se, & directe tendentia ad interitum fœtus quamvis nondum animati. Lugo *tit.* 1. *disput.* 10. *sect.* 5. *num.* 132. Sporer *tom.* 3. *Theolog. Sacramental. part.* 4. *cap.* 4. *sect.* 1. *num.* 704. cum aliis ibi citatis, Basilius Pontius *lib.* 10. *cap.* 13. *num.* 3. Bonacina *de restit. disp.* 2. *quæst. ultim. punct.* 7. *num.* 3. Vazquez *opuscul. de restit. cap.* 2. §. 1. *dub.* 7. *num.* 29. *& cap.* 3. §. 5. *dub.* 15. Mazuchellus *de casibus reservat. disp.* 2. *cap.* 1. *quæst.* 1. *difficult.* 3. Navarr. *in Summa cap.* 25. *num.* 62. Corduba *in Summa quæst.* 137. *dict. cap.* 4. *& in Quæstionar. lib.* 1. *quæst.* 38. *dub.* 2. Rosignolus *de effectibus matrimon. contract.* 15. *de matrimon. VIII. prænotat. XI. num.* 3. Covarrub. *in Clementin.* Si furiosus *part.* 2. §. 3. *num.* 1. La-Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 286. Lessius *lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 10. *num.* 61. & alii passim contra Torreblancam *de magia lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 10. Joan. Angelum Bossium *tract. de effectib. matrimon. cap.* 9. *num.* 85. & alios. Et ratio nostra est, quia sicuti pro tuenda salute propria, quamvis aliud remedium non suppetat, non licet directe procurare seminis emissionem, seu pollutionem, ut tenet Communis Doctorum, & patet ex dictis *verb.* Luxuria *num.* 37. ita neque pro tuenda salute matris, quamvis aliud remedium non suppetat, erit licitum procurare directe remedia, seu medicamenta de se primo tendentia ad interitum fœtus, quamvis nondum animati; est enim tam intrinsece mala abortio voluntarie, & directe procurata, quàm intrinsece mala sit pollutio.

Si medicamentum, seu remedium, æque tendat ad 3
sanitatem matris, ac ad interitum fœtus nondum animati, potest mater probabilius illud licite sumere; Sanch. *lib.* 9. *de matrim. disput.* 20. *num.* 18. Trullench. *in decalogum tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 4. Diana *part.* 7. *tract.* 5. *de abortu resol.* 36. Rosignol. *loc. cit. num.* 4. & alii infra citandi *sub num.* 6. Et ratio est, quia quando remedia, seu medicamenta æque tendunt ad sanitatem matris, ac ad interitum fœtus nondum animati, mater illa sumens non dicitur directe procurare ejusdem fœtus interitum, seu abortum, sed solummodo directe procurat suam sanitatem, quam apte sunt de se conferre illa remedia, seu medicamenta, adeoque in tali casu potest licite sumere, quamvis ex ipsis æque sequi possit præter suam intentionem abortus fœtus, cum tunc mater utatur jure suo potius sibi in æquali periculo consulendi, quàm fœtui.

Quando fœtus est jam animatus, certum est, quod 4
non potest mater pro salvanda propria vita licite sumere medicamenta, seu remedia, de se directe, & primario tendentia ad interitum ipsius fœtus animati. *Communis, ac certa*, cum Sanchez *lib.* 9. *de matrimonio disp.* 20. *num.* 7. Bossio *tract. de effect. matrim. cap.* 9. *num.* 127. Sporer *tom.* 3. *theolog. Sacram. part.* 2. *cap.* 4. *sect.* 1. *num.* 710. Et ratio est, quia directe & voluntarie occidere hominem innocentem, ut esset in casu de fœtu animato, est intrinsece malum, quod nullo unquam casu potest esse licitum. Nec etiam potest mater licite sume- 5
re talia remedia in casu quo dubitet, an de facto sit fœtus animatus, quia cum supra *sub num.* 3. fuerit conclusum, non posse matrem licite sumere talia medicamenta ex se, & directe tendentia ad interitum fœtus, quamvis nondum animati, tanto minus poterit illa sumere extante dubio, an fœtus sit jam animatus, cum sic se insuper voluntarie, & directe exponeret periculo occidendi hominem innocentem, quod est grave peccatum. *Communis* cum supra citatis.

In casu autem, quo medicamenta, seu remedia ex- 6
hibenda æque efficiter tendant ad sanitatem matris, & interitum fœtus animati, alioquin desperati, poterit mater probabilius licite ea sumere Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 28. *num.* 18. Trullench. *in Decalog. lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 5. Raymundus *de ortu infant. cap.* 9. *num.* 3. *& seq.* Diana *part.* 7. *tract.* 5. *resolut.* 36. Joan. Angel. Bossius *tract. de effect. matrim. cap.* 9. *num.* 121. Bonacina *de restitut. disp.* 2. *quæst. ultim. sect.* 1. *punct.*

punct. 7. *num.* 3. *vers. Addo tamen.* Villalobos 2. *part. Summæ tract.* 12. *difficult.* 3. *num.* 2. *in fine*, Rosignol. *loc. cit. num.* 7. Sporer *loc. cit. num.* 712. ubi hanc di-
7 cit esse veram sententiam; Quidquid negent Corduba, Vega, Lugo, Lopez, & alii. Et ratio est, quia sic mater non intendit directè mortem fœtus animati, ut prætendunt adversarii, sed propriam sanitatem, ad quam conservandam, adhibendo talia remedia, utitur jure suo, cum potius jus habeat fœtus animatus, cum hic à matre dependeat, & non è contra, adeoque &c.

8 Dato tamen quod certo, vel probabili Medicorum judicio mater simul cum fœtu animato ante partum moritura sit, & adhibitis remediis, spes sit, quod saltem mater servari possit, tunc licitè potest mater adhibere remedia per se directa, & efficacia ad suam sanitatem, ut venæ sectio, medicamentum purgativum, & hujusmodi, quamvis inde per accidens contingat fœtum animatum enecari, aliàs enim periret mater una cum fœtu, per talia vero remedia forte liberabitur uterque. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 20. Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *cap.* 4. *num.* 4. Diana *part.* 7. *tract.* 5. *resolut.* 35. Lugo *loc. cit. disp.* 10. *sect.* 10. Sporer *loc. cit. num.* 711. & ipso teste, *Communis aliorum.*

9 Extante vero spe quod proles possit in lucem viva prodire, & baptizari, tenetur mater abstinere ab hujusmodi remediis, & postponere vitam propriam corporalem saluti æternæ prolis; Joann. Angelus Bossius *tract. de effectib. matrimon. cap.* 9. *num.* 130. Lessius *lib.* 2. *de justit. & jure cap.* 9. *num.* 63. Raynaud. *de ortu infant. cap.* 9. *num.* 21. Sanchez *lib.* 9. *matrim. disp.* 20. *num.* 17. Diana *part.* 7. *tract.* 5. *resolut.* 37. Lugo *loc. cit. disp.* 10. *sect.* 5. *num.* 133. Sporer *loc. cit. num.* 713. Rosignol. *loc. cit. num.* 8. & alii passim. Et ratio est, quia, ut docent communiter Doctores, lex & ordo charitatis exigit, ut aliena vita spiritualis præferatur propriæ vitæ corporali, adeoque mater in tali casu tenetur potius abstinere ab hujusmodi remediis cum suæ vitæ periculo, quàm exponere prolem æternæ damnationi quoad pœnam damni.

10 Fœtus autem existimatur animari in maribus die 30. vel 35. vel 40. vel 45. In fœminis vero die 35. vel 40. vel 45. vel 50. Sic juxta veriorem sententiam probat ex Hippocrate Lessius *loc. cit. num.* 65. Lugo *loc. cit. n.* 133. & alii. Hinc Innocentius XI. die 2. Martii 1679. merito damnavit sequentem propositionem 35. in ordine: "Vi-
»detur probabile omnem fœtum, quamdiu in utero est,
»carere anima rationali, & nunc primum incipere
»eamdem habere, cum paritur, ac consequenter di-
»cendum erit in nullo abortu homicidium committi."

11 Alia vide *verb.* Abortus; ubi datur etiam sequens propositio 34. in ordine inter damnatas à dicto Innocentio XI. die & anno, quo supra ibi: "Licet procurare
»abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehen-
»sa occidatur, aut infametur."

12 Matrem teneri permittere sectionem sui, & posse ab aliis secari, ut baptizetur puer aliàs moriturus sine Baptismo, docent Joann. Angelus Bossius *de effect. matrimon. cap.* 9. *num.* 200. Torres 2. 2. *tom.* 2. *disp.* 26. *dub.* 2. *num.* 27. Raynaudus *de ortu infant. cap.* 5. & 6. *num.* 8. Corduba *lib.* 1. *quæst.* 26. *in secundo puncto*, Ludovicus Lopez *prima part. Instruct. cap.* 67. Toletus *in summa lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 2. Azorius *tom.* 2. *lib.* 12. *cap.* 4. §. Tertio loco:: Rosignol. *de effectib. matrimon. contract.* 15. *num.* 8. La-Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 293. cum aliis ibi citatis, Gobat. *tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 8. *n.* 259. *appendic.* 1. ubi recantat quæ prius scripserat de veritá hujusmodi sectione, & judicio ac testimonio plurium recentiorum Medicorum, certissimisque exemplis una cum Raynaudo *loc. cit.* probat talem sectionem uteri matris sine periculo ejus vitæ fieri posse, adeoque ad eam teneri: Quod his stantibus utique tenendum esse & nos censemus. Secus vero si ob id occidenda esset mater, ut docent Sanctus Thomas 3. *part. summæ quæst.* 68. *art.* 11. *ad* 3. ubi expresse dicit: "Non sunt facienda
»mala ut veniant bona, ut dicitur ad Roman. 3. &
»ideo non debet homo occidere matrem ut baptizet pue-
»rum. Si tamen mortua fuerit vivente prole in utero, de-
»bet aperiri, ut puer baptizetur." S. Antoninus 3. *part. summæ tit.* 14. *cap.* 13. §. 1. Natalis Alexander *tom.* 1. *theolog. dogmatic. & moral. lib.* 7. *de Baptismo cap.* 7. *regul.* 2. Pontas *verb.* Baptismus *casu* 39. Bonac. *de Baptismo disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 2. *n.* 9. cum pluribus aliis ibi allegatis, Bowin *tom.* 3. *de Sacrament. disp.* 2. *quæst.* 6. *conclus.* 3. *in fine.* Coninch. *in* 3. *part. quæst.* 66. *art.* 7. *num.* 75. Comitolus *in respons. lib.* 1. *quæst.* 14. testans de communi, dicens, neque id licere, etiamsi mater ad sui occisionem consentiat, quia corporis sui nemo dominus est, *L.* Liber homo 13. *ff. ad Legem Aquiliam*, sed Deus solus est directus, & absolutus dominus humanæ vitæ, *Sapient. cap.* 16. *num.* 13. ibi: *Tu es, Domine, qui vitæ, & mortis habes potestatem*, cum similibus.

13 Mater prægnans crebras, & numerosas choreas ducens cum agitatione ob periculum, in quod injicit se ipsam, & fœtum, regulariter non eximitur à peccato gravi: S. Antoninus 2. *part. tit.* 17. *cap* 8. §. 1. Navarrus *in manual. cap.* 15. *num.* 14. Sylvester *verb.* Homicidium 2. *num.* 11. Fagundez *in decalog. lib.* 6. *num.* 33. Raynaud. *de ortu infant. cap.* 11. *num.* 9. Joann. Angelus Bossius *tract. de effect. matrimon. cap.* 9. *num.* 240. & alii passim: Ex hujusmodi enim choreis exemplo compertum est pluries abortum provenisse, ut exempla referunt Raynaudus, & Bossius *locis citatis.*

14 Mater tenetur alere filios primo triennio, & post triennium tenetur pater usque ad emancipationem, ut docent communiter Doctores per textum *in leg.* Nec filium, *C. de patria potest. & cap.* Ex literis, *de convers. infid.* Hinc communiter tradunt hi vulgati versiculi.

Mater alit puerum trimum, trimoque minorem,
Majorem vero pascere patris erit.
(Vid. *verb.* Alimenta.)

15 * Hinc an mater teneatur lactare proprium filium sub gravi culpa, Theologi quidam affirmarunt, cum onus istud impositum ipsis à natura animadvertant, nec ulla sint bruta, quæ natis suis id non præstent. Alii tamen melius culpam ea in re levem agnoscunt. Occurrere tamen plures legitimas causas eximendi ab hoc onere matres ultro fatendum. Benedict. XIV. *de Synod. diœces. lib.* 7. *cap.* 58. §. 11. *

16 Alia quoad hæc vide *verb.* Filius, Filii, *à num.* 126. *usque in finem, & verb.* Parentes *num.* 19.

17 Mater, & Nutrix, quæ sine debita cautela infantem tenellum retinent noctu in lecto, in quo ipsæ cubant, sive sequatur suffocatio, sive non, ordinarie peccant graviter. Exponunt enim infantem periculo suffocationis, ut non semel accidit, & contrafaciunt legibus Episcopalibus, quæ fere ubique prohibent talem retentionem sub gravi pœna reservationis, & multis in locis sub pœna Excommunicationis. Sic tenent Navarrus *in manual. cap.* 15. *n.* 14. Rosignol. *loc. cit. contract.* 15. *de matrim.* 19. *de Prænot.* 3. *num.* 1. quibus videtur consentire Bonac. *tom.* 2. *de legibus in genere, & in particular. disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 7. §. 4. *num.* 19. Vallensis *lib.* 5. *decretal. tit.* 10. *num.* 2. & alii *arg. cap.* Consuluisti 20. *caus.* 2. *quæst.* 5. ibi: "Monendi sunt namque atque protestan-
»di parentes, ne tam tenellos secum in illo lecto col-
»locent, ne negligentia qualibet proveniente suffocen-
»tur, aut opprimantur, unde ipsi homicidii rei inve-
»niantur::: Hi autem, qui probantur, vel confi-
»tentur, talis reatus se noxios, tua eos castiget mo-
»deratio: quia si ille, qui conceptum in utero per
»abortum deleverit, homicida est; quanto magis, qui
»unius saltem diei puerulum peremerit, homicidam
»se esse excusare nequivit?" & concordat *cap.* De infantibus 3. *de hir, qui filios occiderunt.*

18 Notanter autem dicitur peccare graviter *ordinarie*, quia possunt dari casus, in quibus mater, & nutrix excusentur à culpa gravi, & etiam aliquando à venia-
li, ut si id facerent ratione impotentiæ, si alium locum non habeant, ubi puerum reponant, dummodo adhibeant cautelas, quas possunt adhibere. Tunc enim necessitas, quæ fundatur in illa impotentia, præponderat Juri positivo prohibenti talem detentionem, *arg. cap.* Sicut 11. *dist.* 1. *de consecrat.* ibi: *Necessitas non habet legem*, & *cap.* Consilium 2. *de Observant. je-*

jejunior. ibi: *Cum non subjaceat legi necessitas.* Item, ut juxta Barbosam *in cit. cap.* De infantibus *num.* 2. contingere potest, si lectum sit amplum, & puer implacabilis, qui aliter à fœgore defendi non possit, & mater, seu nutrix in somno suum retinere soleat situm, & locum, vel hujusmodi, dummodo semper adhibeant illas cautelas, quas possunt adhibere.

19 Mater suffocans, seu occidens filium, de rigore, privilegio Immunitatis gaudere debet. Sacr. Congr. Immun. *in Pisaurien.* 12. *Novembr.* 1647. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 33. *in Maceraten.* 28. *Sept.* 1694. *lib.* 1. *decis. Valleman. pag.* 148.

20 Mater prætensa rea Infanticidii extracta ab hospitali ad formam bullæ gaudet Immunitate, adeoque est restituenda dicto loco immuni. Sacr. Congr. Immun. *in una Civitatis Castelli* 7. *Septembr.* 1683. *lib.* 3. *decr. Altovit. pag.* 228.

21 Matricida extractus ab Ecclesia gaudere debet immunitate ecclesiastica. Sacr. Congr. Immun. *in Arianen.* 15. *Novembr.* 1661. *leg. decret.* Rocci *pag.* 367. Cavendum tamen est, ne his tribus ultimis casibus interveniat casus præmeditatus, ob quem rei homocidii privantur Immunitate ex novissima constitutione Benedicti XIII. sub *verb.* Immunitas *art.* 2. *num.* 90. vel aliàs ex casibus exceptis à Benedicto XIV. in sua novissima constitutione *incip.* Officii nostri:: allata *verb.* Immunitas, ubi multa ad rem merito scienda.

Matris mœstitia est filius stultus, patris autem lætitia est filius sapiens. *Proverb. cap.* 10. *num.* 2. ibi: *Filius sapiens lætificat patrem, filius vero stultus mœstitia est matris suæ*, id est, filius sapiens lætificat patrem, quia sua sapientia, prudentia, ac dexteritate juvabit eum in regimine domus, in expediendis negotiis, aliisque rebus regendis. Tum quia filius sapiens ad conspicuiores evehitur honores, sublimiores cathedras, ac insigniora officia, quæ spectans pater, ac reflectens quod post suam mortem talis filius honorificentissime suam repræsentabit personam, magno gaudio, & lætitia afficitur: Filius vero stultus, quia ineptus est ad res gerendas, ac munia exercenda, & ad officia honorifica obeunda, remanet in domo privatim cum matre, quæ videns, & cognoscens ejus stultitiam, & hæc dedecora filii, continuam habet materiam tristitiæ, sicque assidue luget, & mœret. Ita Liranus, Cornel. à Lapide, & alii in *dict. cap.* 10. *num.* 2. *Prov.* Mystice autem filius sapiens est quilibet justus, & pœnitens de peccatis, ipse enim est lætitia patris sui, id est, Christi, qui de pœnitentia ejus gaudet cum tota curia cœlesti; juxta illud Lucæ *cap.* 5. *num.* 7. & 50. ibi: "Ita gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœni-
»tentiam agente::: Ita dico vobis gaudium erit co-
»ram Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam
»agente." Filius vero stultus, id est, omnis, qui transgreditur mandata Dei, & de peccatis non dolet, mœstitia est matris, id est, ecclesiæ, juxta illud Baruch. *cap.* 4. *num.* 8. ibi: *Obliti estis Deum, qui nutrivit vos, & contristatis nutricem vestram.* Sic cum aliis Lugo Cardin. *in cit. cap.* 1. *num.* 1. *Proverb.*

22 Matris maledictio eradicat fundamenta, & benedictio patris firmat domos filiorum. *Eccles. cap.* 3. *num.* 11. ibi: *Benedictio patris firmat domos filiorum, maledictio autem matris eradicat fundamenta*; id est, benedictio patris firmat domos filiorum in multiplicatione filiorum, eos magis ac magis in dies divitiis, honoribus, gloria, splendoribus & omnibus bonis spiritualibus, ac temporalibus augendo, replendo, ut patet de Sem, & Japhet benedictis à Patre Noe; *Genes. cap.* 8. *num.* 26. & 27. De Isaac, qui à patre Abraham, & Jacob, qui à patre Isaac fuit sic benedictus. *Genes. cap.* 27. *num.* 28. & 29. Maledictio autem matris eradicat domos filiorum usque ad fundamenta, eorum sobolem, ac familiam, ac opes, & honores, omniaque eorum bona spiritualia, ac temporalia penitus extinguendo, ut patet horrendo exemplo adducto à S. Augustino *lib.* 22. *de Civit. Dei cap.* 8. & prolixius *serm.* 94. *inter novos*, de matre, quæ filiis sibi inobedientibus, ac rebellibus maledicens, omnes illos continue tremulos, ac vagos sine domibus, opibus & honoribus miseros undequaque effecit. *Est enim maledictus à Deo, qui exasperat matrem*; *Eccles. cap.* 3. *num.* 16. Sic Cornel. à Lapide *in cit. cap.* 3. *num.* 11. *Eccles.* Vel ut cum aliis notat *ibid.* Ugo Cardinalis, benedictio patris, id est, qua pater benedicitur à Domino, firmat domos ac familias filiorum: quia cum Deus benedixit patribus antiquis, in eis benedixit filiis, & filiis filiorum, *Genes. cap.* 22. *num.* 18. ibi: *Benedicentur in semine tuo omnes gentes*; & iterum *Genes. cap.* 26. *num.* 4. *Benedicentur in semine tuo omnes gentes*, cum similibus. Seu sic: benedictio patris, qua pater benedicitur à filiis, firmat domos, quia merito benedictionis exhibitæ patri confirmantur, & stabiliuntur filii in bonis temporalibus, & spiritualibus; maledictio autem matris, qua scilicet mater maledicitur à filiis, eradicat usque ad fundamenta domos filiorum, non solum in temporalibus, sed etiam in spiritualibus, quia cum mater teneriori amore, quàm pater diligat filios, ac majori cura, sollicitudine & labore ultra dolores partus, eos nutriat, foveat, ac educet, si sibi ingratos agnoscat, eis maledicendo, ex quo amor lætus vertatur in furorem, eradicat usque ad fundamenta domos ipsorum, eos denudando omnibus bonis, ac replendo omnibus malis, juxta illud *Proverb. cap.* 17. *num.* 13. *Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo ejus.* Et universim statutum est, quod *Exod. cap.* 21. *num.* 17. *Qui maledixerit patri suo, aut matri, morte moriatur; patri matrique maledixit; sanguis ejus sit super eum.* Levit. *cap.* 20. *num.* 9. *Qui affligit patrem, & fugat matrem, ignominiosus est, & infelix.* Proverb. *cap.* 19. *num.* 26. *Qui maledicit patri suo, & matri, extinguetur lucerna ejus in mediis tenebris.* Proverb. *cap.* 29. *num.* 20. cum similibus.

23 ☞ An potestas in filios de Jure nature competat soli patri, exclusa matre, non convenit. Mihi ea semper arrisit opinio, ut hæc potestas utrique parenti Jure naturæ attento competat; idque quia onus educandi filios utrumque parentem tenet, educatio autem dari nequit sine potestate. Vide Lockium *de regimine civili* 24 *cap.* 5. qui una tradit quousque se extendat, tum quamdiu duret hæc potestas parentum in filios secundum Jus naturæ.

25 Jure vero civili Romanorum uni patri potestas in filios competit, §. 1. *Institut. de adopt.* §. pariter *Instit. de hæred. qualit. & different.* ☞ 26 Atque hinc factum, ut

☞ Advertitur ex eo, patrem filiis substituere posse propter competentem in illos potestatem, ea matri ideo carenti, gratia vel privilegium substituendi non datur. Patri esse peculiare hujus naturæ beneficium, (1) cum patria ei naturaliter potestas inhæreat, (2) nullum dubium offert. Avis, & proavis competebat, eo quod per matrimonium ab utrorumque potestate apparet non liberari filium: (3) hodie uxoratus, & velatus cum sit, &

(1) *L.* 5. *tit.* 5. *p.* 6. Pupillaris es llamado en latin otra manera que há de substitucion:: é facenla los padres á los hijos, é á los que descienden dellos por la liña derecha, si fueren en su poder, seyendo ellos de aquella edad que diximos de suso en la ley que fabla en esta razon::

(2) *L.* 1. *tit.* 17. *p.* 4. Patria potestas en latin, tanto quier decir en romance, como el poder que han los padres sobre los fijos. E este poder es un derecho á tal que:: é anlo sobre sus fijos, y sobre sus nietos: é sobre todos los otros de su linage, que descienden dellos por la liña derecha que son nascidos de y casamiento derecho. *L.* 2. *ejusd.* Tómase esta palabra, que es llamada en latin patria potestas, que quiere tanto decir en romance como poderio en muchas maneras::

(3) *L.* 1. *tit.* 18. *p.* 4. *Ibi*: Maguer él muriese, fincarian los fijos en poder de su abuelo, bien así como lo eran quando era vivo su padre:::

ut nequeat mater ad exemplum patris filiis pupillariter substituere, *princip. de pupillar. substitut. L. 2. princip.*
27 *ff. eod.* nec eidem perinde ac patri ususfructus in bonis liberorum competat, Bruneman. *in L. 6. C. de bon. quæ*
28 *liber.* Carpzov. *lib. 6. tit. 7. Respons.* 70. nec à rationum redditione ac Inventarii confectione immunis sit mater tutrix pupillorum, eaque neglecta, ad juratam specificationem teneatur, Strik. *jurid. dissert. vol. 2. disp. 4. cap.* 3. §. 2. Carpzov. *Jurisprud. forens. part. 2. Const.* 11. *defin.* 5. *&* 7. quæ omnia aliter se habent in Patre, *d. L. 6. C. de bon. quæ liber.*

29 Sed licèt Jure civili Romanorum patri tantummodo potestas in filios competat, sunt tamen officia, quæ fi-
30 lii non patri solum, sed & matri præstare tenentur. Inter hæc principem locum tenet alendi debitum, quod sicuti parentibus respectu liberorum, ita quoque liberis incumbit, si forte contingat parentes inopia laborare, sibique ob senilem ætatem, vel adversam valetudinem prospicere haud posse de vitæ necessariis, *L. ultim.* §. Id ipsum autem *C. de bon. quæ liber. L.* 5. *de patr. potest. L.* 1. *&* 2. *C. de alend. liber.*

31 Persona unius itemque alterius parentis semper sancta, & honesta filiis esse debet. *L.* 9. *ff. de obsequio pa-*
32 *rent. & patron. præstand.* Quo fit, ut filii non solum ab omni injuria, vel reali, vel verbali parentibus inferenda abstinere sedulo debeant, nisi gravissimas animadversiones velint incurrere, *L.* 3. *C. de patr. potest.* sed & nullam actionem, vel exceptionem famosam parentibus dedecori futuram valeant adversus ipsos proponere; quin si casus ita ferat, supressa doli mali, fraudis-
33 que mentione, in factum verbis uti debeant, *leg.* 11. *ff. de dol. mal. Leg.* 20. §. *ultim. ff. de injur. L.* 2. §. 1. *ff. de obseq. parent. vel patron. præstand.*

34 Quod dictum est de actione *famosa*, id ipsum in
35 accusatione quoque locum sibi vindicat, *L.* 8. *ff. de*
36 *accusat.* si excipias tamen crimen læsæ majestatis, *L.*
37 *penult. C. qui accusare non poss.* tum & maxime crimen apostasiæ, hæresis &c. *cap.* 10. *de hæret.* Admisso vero à parentibus crimine, quod notatur legibus publicorum judiciorum, de facto eorum civiliter quærere possunt, Bruneman. *in leg.* 11. *num.* 4. *C. qui accusar. non port.*

38 Huc etiam spectat, quod filii absque venia parentes in jus vocare nequeant, *l.* 4. *ff. de in jus vocand.* Non
39 male vero Anton. Faber. *in Cod. lib.* 2. *tit.* 2. *defin.* 13. monet, hodie opus amplius haud esse hac venia, propterea quod eo ipso quod Judex ad instantiam alicujus citat, hæc venia impetrata censeatur. Vide & alia officia liberorum erga utrumque parentem apud Strik. *juridic. dissert. vol.* 2. *disp.* 4. *cap.* 3. §. 13. *& seq.*

Reliquum est, ut de eo verba faciamus, an matri 40
asserenti filium aliquem ex adulterio natum esse credendum sit? Negatur communiter *ex leg.* 29. §. 1. *de* 41
probat. Itque procedit etiamsi mater de adulterio sit convicta, nam potest esse mater adultera, filius vero legitimus, Bruneman. *in dict. leg.* 29. Stryk. *in not. ad*
Lauterbach. *tit. de his, qui sui, vel alieni juris sunt;* 42
quinimmo etiamsi mater in articulo mortis constituta hanc emiserit confessionem, *arg. Legis.* Si quis in gravi 3. *ff. de Senatus consult. Syllanian.* Quid si filius 43
præterea patri sit dissimilis, referatque ipsum adulterium? Nec matri creditur quum ista similitudo per ac- 44
cidens ex imaginatione mulieris tempore conceptionis contingere potuerit, Gail. 2. *observ.* 97. *num.* 7. qui & alias ampliationes affert.

Hinc queridam Regem stultitiæ arguere solent Doctores, quod ad confessionem matris, quod scilicet ex 45
aduiterio natus erat, regno se abdicavit. ☞ (ubi agitur de obligatione parentum in liberos, *exemp. gr. verb.* Alimenta, Filius, Legitima, Parentes, &c. ibi omnia perlegere convenit).

MATRIMONIUM.

ARTICULUS I.

Matrimonium quoad ea, quæ concernunt ejus naturam, materiam, formam, & ministrum.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium unde dictum.*
2 *Quare dicatur potius* matrimonium, *quàm* patrimonium.
3 *Matrimonium aliquando vocatur* conjugium, *& quare.*
4 *Quandoque dicitur* connubium, *& quandoque* nuptiæ, *& quare.*
5 *Matrimonium quid sit.*
6 *Matrimonium dividitur in legitimum, ratum, & consummatum.*
7 *Matrimonium legitimum quale sit.*
8 *Matrimonium consummatum quale sit.*
10

& pro emancipato in omnibus consideretur, (1) deficit in eis, ceterisve ascendentibus, substituendi fundamentum.

Verumtamen difficultas, ex doctrina præcd. num. apposita proveniens, determinationibus præcedentibus oblivioni non traditis, in eo consistit, ¿an currenti in tempore, eadem substituendi patri denegatur prærrogativa, licèt filios habeat in potestate? hoc asserere non est hujus operis: at inserere quæ novissime disposita inveniuntur, & de quibus difficultas oritur, non erit alienum: mutuam ac æqualem esse ascendentium, & descendentium successionem, juri est conforme: (2) ex quo videtur, substitutionem pupillarem fieri non posse: nam tunc ascendentium successio à lege præscripta postergatur, & si substitutus ingreditur, janua exclusionis eorum aperitur.

Non sine causa objicietur facultas testatoribus concessa, alios substituendi ergo, qui pro ipsis testamentum condant, queis non conceditur, substitutionem cujuscumque qualitatis facere, nisi talem pro se testandi potestatem demandaverint, præsertim eam si dederint circa substitutionem ad sic dispensandum: (3) qua objectione meditata, videtur, per supradictam mutuam in ascendentes, & descendentes successionem, parentibus esse sublatam substituendi facultatem.

Hæc sufficiant prænotare, & quilibet, si ei placuerint patefacta, dum casus occurrat, animum ad unguem exploret, & probet, aut improbet insertum.

(1) *L.* 8. *tit.* 1. *lib.* 5. El hijo, ó hija casado, y velado, sea avido por emancipado en todas las cosas para siempre.

(2) *L.* 1. *tit.* 8. *lib.* 5. Los ascendientes legitimos por su orden, y linea derecha, sucedan ex *testamento*, *& ab intestato* á sus descendientes; y les sean legitimos herederos, como lo son los descendientes á ellos en todos sus bienes de qualquier calidad que sean:::

(3) *L.* 5. *tit.* 4. *ejusd.* Porque muchas veces acaesciese, que algunos porque no pueden, ó porque no quieren facer sus testamentos, dan poder á otros que los fagan por ellos, y los tales Comisarios facen muchos fraudes, y engaños con los tales poderes: mandamos, que de aqui adelante, el tal Comisario no pueda por virtud del tal poder::: ni les pueda substituir vulgar, ni pupilar, ni exemplarmente, ni facerles substitucion alguna de qualquier calidad que sea::: salvo si el que le dió el tal poder para facer alguna cosa de las susodichas en esta manera ::: en tal caso el Comisario pueda facer lo que especialmente el que le dió el poder señaló, y mandó, y no mas.

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

10 *Dicta tria matrimonia differunt firmitate, seu stabilitate.*
11 *Matrimonium ratum, & consummatum differunt inter se etiam in ratione significationis.*
12 *Matrimonium in lege veteri, sicut & matrimonium nunc contractum inter Infideles, quamvis fuerit & sit legitimum, atque validum in ratione contractus, non fuit tamen, nec est Sacramentum.*
13 *Solum matrimonium contractum inter fideles baptizatos est Sacramentum, estque unum ex septem novæ Legis Sacramentis à Christo Domino institutum.*
14 *Matrimonium in ratione Sacramenti probabilius fuit institutum, quando Christus dixit:* Quod Deus conjunxit, homo non separet.
15 *Adducitur, & solvitur instantia.*
16 *Probabilius est inter fideles, sive baptizatos nullo modo, nequidem per intentionem contrahentium posse valide separari rationem Sacramenti à contractu matrimonii.*
17 *Adducitur, & solvitur instantia.*
18 *Est tamen probabilis etiam contraria opinio.*
19 *Matrimonium legitime contractum ex dispensatione pontificia inter fidelem, & infidelem, est Sacramentum ex parte fidelis.*
20 *Matrimonium duorum conjugum infidelium, si ambo convertantur, & baptizentur, an fiat Sacramentum* ad num. 21.
22 *Bona principalia matrimonii sunt tria, scilicet* Fides, Proles, & Sacramentum.
23 *Præter dicta tria principalia bona, seu tres primarios fines, aut effectus, habet matrimonium alios effectus, seu fines minus principales, qui assignantur.*
24 *Materia remota Sacramenti matrimonii sunt ipsa corpora habilia contrahentium, & materia proxima est ipsamet traditio mutua corporum in ordine ad generationem.*
25 *Forma Sacramenti sunt ipsorum contrahentium verba, seu signa verbis æquivalentia mutuum consensum internum sufficienter exprimentia.*
26 *Etiam mutus, & surdus potest contrahere matrimonium.*
27 *Illi qui tenent Ministrum matrimonii esse Parochum, seu Sacerdotem Delegatum, tenent etiam, quod legitimus contractus civilis sit materia hujus Sacramenti, & forma sint illa, vel similia verba à Parocho, seu Sacerdote Delegato prolata:* Ego vos in matrimonium conjungo: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.
28 *Ministri tamen Sacramenti proprie sunt ipsimet contrahentes, quilibet partialis, uterque totalis.*
29 *Adducitur fundamentalis probatio*, ad n. 30.
31 *Adducitur, & solvitur instantia.*
32 *Assignantur Doctores tenentes contrariam sententiam.*
33 *Matrimonium inter absentes celebratum, sive fiat per procuratores, sive per literas, sive per Nuntios, validum est in ratione contractus, si certæ serventur conditiones.*
34 *Et etiam validum est in ratione Sacramenti.*
35 *Asseruntur conditiones requisitæ in matrimonio celebrato inter absentes, & satisfit rationibus adversariorum.*
36 *Procurator potest esse diversi sexus ab illo, nomine cujus contrahit.*
37 *Nec requiritur, quod sit certæ ætatis.*
38 *Quando matrimonium contrahitur per Nuntios, debent isti utriusque mittentis traditionem, & acceptationem significare coram Parocho, & Testibus.*
39 *Et si contrahatur per literas, debent etiam istæ legi coram Parocho, & Testibus.*
40 *Contrahentes per Procuratores, vel Nuntios, seu literas, optime faciunt, si deinde per se ipsos privatim inter se repetant mutuum consensum.*
41 *Principales contrahentes debent esse in statu gratiæ pro eo tempore: probabiliter credunt posse Procuratores eorum nomine contrahere, vel Nuntios suam voluntatem significare, seu literas suas legi posse coram Parocho. & Testibus: Procuratores autem, & Nuntii non peccant, si eo tempore sint in peccato mortali.*
42 *Matrimonium contractum à Procuratore post revocationem Procuræ etiam ignoratam, est nullum.*

Matrimonium secundum nominis etymologiam deri- 1
vatur à ly *mater*, & *munium*, seu *munus*, quasi sit *matris munium*, seu *matris munus*: Unde S. Augustinus *l.* 19. *contra Faustum* sic habet: *Matrimonium ex hoc appellatum est, quod non ob aliud debeat fœmina nubere, quàm ut mater fiat*, & concordat S. Thom. *in Supplem. quæst.* 44. *art.* 2. ubi dicit quod dicitur matrimonium, quia est præcipue *matrum onus.*

Hinc dicitur *Matrimonium* à matre potius, quàm 2
patrimonium à patre, quia ad prolem, cujus generandæ & educandæ causa institutum est matrimonium, magis concurrit mater, ipsam in utero caute gestando, & accurate educando. (*Leg.* 2. *tit.* 2. *part.* 4.)

Matrimonium variis aliis nominibus appellatur: Ali- 3
quando enim vocatur *Conjugium* à conjungendo sub uno mutuo jugo, quia virum, ac mulierem sub uno, eodemque quasi mutuo jugo ad servandam fidem, & onera matrimonii sustinenda constituit: Catechism. Rom. 4
de matrim. cap. 1. Quandoque dicitur *connubium*, & quandoque *nuptiæ* ab obnubendo, eo quod antiquitus pudoris gratia se puellæ obnuberent, seu caput, & faciem velarent, dum viris dabantur, exemplo Rebeccæ, de qua id ipsum legitur *Genes.* 24. *numer.* 65. ibi: *At illa tollens cito pallium operuit se*, & habetur expresse *in cap.* Nec illud 8. *caus.* 30. *quæst.* 5. ibi: "Nec illud »otiosum, quod cum veniret Rebecca, vidit Isaac »deambulantem, & cum interrogasset, quis esset, cog»nito quod ipse esset, cui duceretur uxor, descendit, & »caput obnubere suum cœpit docens verecundiam in »nuptiis præire debere: Inde enim & nuptiæ dictæ, »quia pudoris gratia se puellæ obnuberent."

Matrimonium in Jure tum canonico, tum civili præ- 5
cise definitur, quod *sit maris, & fœminæ conjunctio individuam vitæ consuetudinem retinens*; sic expresse *in cap.* Illud II. *de præsumptionibus, & caus.* 17. *q.* 2. §. 2. *&* §. 1. *Inst. de patria potestate*: Quia vero ibi matrimonium potissimum definitur, & explicatur quoad vinculum, datur hic alia definitio adæquate ipsum complectens, & explicans, & ut contractum, & ut Sacramentum, & ut vinculum: "Matrimonium est »individua conjunctio maris, & fœminæ legitimo con»tractu firmata ad generandam prolem, à Deo Auctore »naturæ instituta, & Sacramento novæ Legis signo, & »bono à Christo Salvatore elevata ad christiane ge»nerandam prolem." Sic expresse Marchantius *tom.* 3. *Tribun. seu speciali part.* 3. *quæst.* 1. Sporer *tom.* 3. *theol. Sacramental. part.* 4. *cap.* 1. *num.* 1. *Estque in re communis.* (*Leg.* 1. *tit.* 2. *part.* 4)

Matrimonium dividitur in legitimum, ratum, & 6
consummatum. *Communis.* Matrimonium *legitimum* est 7
illud, quod legitimo consensu inter personas nabiles seu Jure non impeditas contrahitur: & dicitur *legitimum*, quia contrahitur juxta leges, & tale matrimonium datur etiam inter infideles non baptizatos, cum ut sic abstrahat à ratione Sacramenti. Matrimonium *ra-* 8
tum est illud, quod non solum legitimo modo contrahitur, sed insuper accedit ei ratio Sacramenti, vi cujus dicitur *ratum*, quia magis indissolubile, cum tamen contractum ab infidelibus sit dissolubile per conversionem alterius ad fidem, & ideo matrimonium, quamvis legitimum, non est ratum, *capit.* Quanto 7. *de Divortiis*: "Nam etsi matrimonium verum inter »infideles existat, non tamen est ratum (inquit, sci»licet, potest dissolvi, ut expresse dixit Glossa ibidem »*verb.* Ratum) inter fideles autem verum, & ratum »existit, quia Sacramentum fidei, quod semel est ad»missum, numquam amittitur; sed ratum efficit conju»gii Sacramentum, ut ipsum in conjugibus illo durante »perduret."

Matrimonium *consummatum* est illud, quod acce- 9
den-